

Kwartaalmonitor Zakelijke dienstverlening

Derde kwartaal 2014

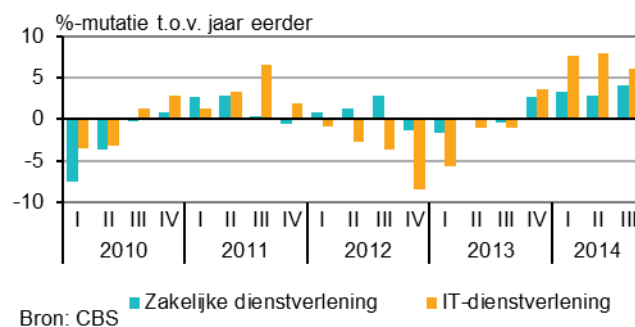
Omzetgroei voor zakelijke en IT- dienstverleners

- IT-dienstverlening: omzetgroei zet door
- Juridische en administratieve dienstverlening: omzetstijging rechtskundige dienstverlening zet door
- Architecten- en ingenieursbureaus: opnieuw omzetstijging
- Reclame- en marktonderzoekbureaus: opleving markt- en opinieonderzoek was van korte duur
- Schoonmaakbedrijven en hoveniers: schoonmaakbranche herstelt niet
- Uitzendbranche en arbeidsbemiddeling: omzetgroei uitzendbranche versnelt in derde kwartaal
- Uitgelicht: ondernemers in de IT- en informatiedienstverlening positief over 2015

Ook in het derde kwartaal van 2014 behaalden de zakelijke dienstverleners meer omzet dan in dezelfde periode een jaar eerder. De omzetgroei is met 4,1 procent sterker dan in de eerste helft van 2014. De IT-dienstverleners kenden ook een goed derde kwartaal. Hun omzetgroei was met 6 procent groter dan die van de zakelijke dienstverleners, maar wel minder groot dan in de eerste helft van 2014.

De werkgelegenheid liet een wisselend beeld zien. Er waren iets meer banen dan een kwartaal eerder, maar wel minder nieuwe vacatures. Verder gingen er in het derde kwartaal minder ondernemingen failliet dan een kwartaal eerder. Dit gold voor bijna alle branches. Al met al zijn de zakelijke en IT-dienstverleners optimistisch gestemd over het vierde kwartaal en ook voor 2015 zijn hun verwachtingen overwegend positief.

Omzetontwikkeling zakelijke en IT-dienstverleners

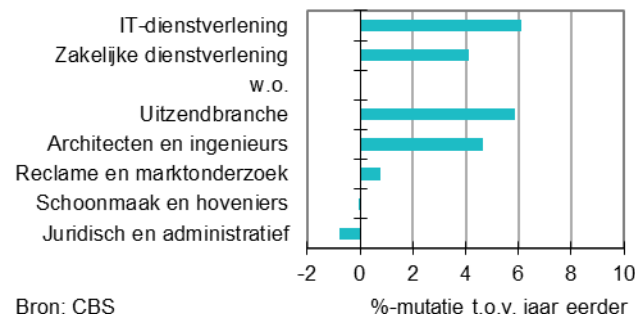

Bron: CBS
 Statline: [Zakelijke dienstverlening; omzetontwikkeling](#)
 Statline: [Informatie en communicatie; omzetontwikkeling](#)

Omzetgroei voor meeste branches

De meeste branches binnen de zakelijke dienstverlening boekten in het derde kwartaal van 2014 meer omzet. De omzetontwikkeling van de juridische en administratieve dienstverleners was echter nog negatief, vooral door toedoen van accountants en overige boekhoudkundige dienstverleners. Hun omzetniveau bereikte zelfs een nieuw dieptepunt. Andere branches deden het aanzienlijk beter en realiseerden omzetgroei. Door herstel op de arbeidsmarkt en de hierdoor toegenomen vraag naar uitzendkrachten steeg de omzet van de uitzendbranche voor de zesde keer op rij. Ook de vraag naar specialistische ontwerp- en adviesdiensten van architecten en ingenieurs steeg in het derde kwartaal. Hierdoor boekten zij voor het zesde opeenvolgende kwartaal meer omzet dan een jaar eerder. Ook IT-dienstverleners deden weer goede zaken. De omzetgroei was minder groot dan vorig kwartaal, maar was voor de vierde keer op rij wel groter dan die van de zakelijke dienstverlening als geheel.

Omzetontwikkeling IT- en zakelijke dienstverleners, derde kwartaal 2014

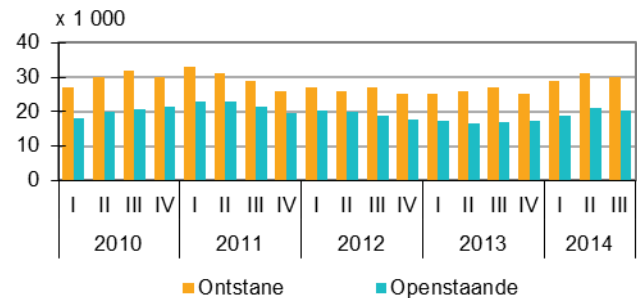

Bron: CBS
 Statline: [Zakelijke dienstverlening; omzetontwikkeling](#)
 Statline: [Informatie en communicatie; omzetontwikkeling](#)

Banengroei in zakelijke dienstverlening

In het derde kwartaal ontstonden er 30 duizend nieuwe vacatures. Dat zijn er iets minder dan in het tweede kwartaal, maar het aantal nieuwe vacatures is nog altijd groter dan in de drie voorafgaande jaren. Er stonden in het derde kwartaal van 2014 met ruim 20 duizend ook iets minder vacatures open dan een kwartaal eerder. Ondanks dat het aantal vacatures iets afnam, kreeg het herstel van de werkgelegenheid in de zakelijke dienstverlening een vervolg. Het aantal banen in de zakelijke dienstverlening nam, seizoengecorrigeerd, toe ten opzichte van een kwartaal eerder. De groei van 15 duizend banen komt, net als vorig kwartaal, op conto van de uitzendbranche.

Aantal vacatures zakelijke dienstverlening

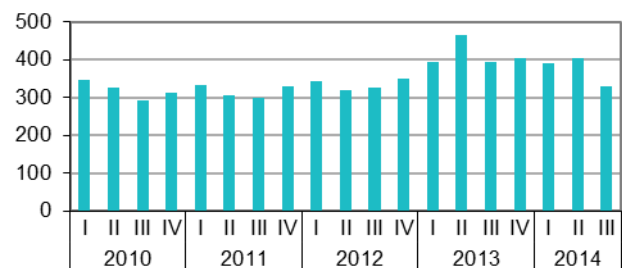
Bron: CBS

Statline: [Vacatures](#)

Minder ondernemingen failliet

Met 330 uitgesproken faillissementen gingen er in de zakelijke dienstverlening ruim 18 procent minder ondernemingen failliet dan een kwartaal eerder. De stijging van het tweede kwartaal heeft daarmee geen vervolg gekregen. De geleidelijke daling van het aantal faillissementen gold voor de meeste branches binnen de zakelijke dienstverlening. Een uitzondering vormt de beveiligings- en opsporingsbranche waar dit kwartaal meer bedrijven over de kop gingen dan een kwartaal eerder.

Uitgesproken faillissementen zakelijke dienstverlening

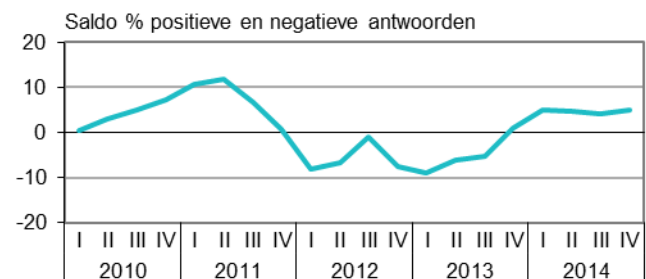
Bron: CBS

Statline: [uitgesproken faillissementen](#)

Stemming zakelijke dienstverleners blijft positief

Voor het vijfde kwartaal op rij was het vertrouwen onder de ondernemers in de zakelijke dienstverlening positief. Het ondernemersvertrouwen is aan het begin van het vierde kwartaal met 5 punten iets hoger uitgekomen dan een kwartaal eerder. De omzetontwikkeling in het derde kwartaal was gunstiger dan een kwartaal eerder. Ook de omzetverwachting voor het komende (vierde) kwartaal werd positiever ingeschat. Over de derde indicator van het ondernemersvertrouwen, de ontwikkeling van het economisch klimaat, oordeelden de ondernemers echter wat negatiever dan vorig kwartaal.

Ondernemersvertrouwen zakelijke dienstverlening (score, seizoengecorrigeerd)

Bron: CBS

Statline: [Ondernemersvertrouwen](#)

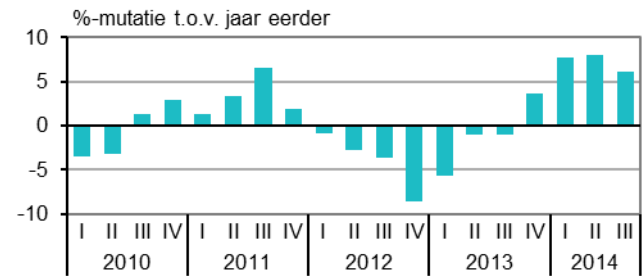
IT-dienstverlening

Omzetgroei IT-dienstverleners zet door

De omzetgroei van de IT-dienstverleners, die aan het eind van vorig jaar is ingezet, hield ook in het derde kwartaal van 2014 aan. Met ruim 6 procent is de stijging minder sterk dan de voorgaande twee kwartalen. Toen steeg de omzet met bijna 8 procent ten opzichte van dezelfde periode een jaar eerder.

Ook in het derde kwartaal realiseerden vooral de bedrijven in het midden- en kleinbedrijf omzetgroei. Ondanks de toegenomen vraag naar IT-diensten, hebben ondernemers de prijzen de afgelopen kwartalen niet verhoogd.

Omzetontwikkeling IT-dienstverlening

Bron: CBS

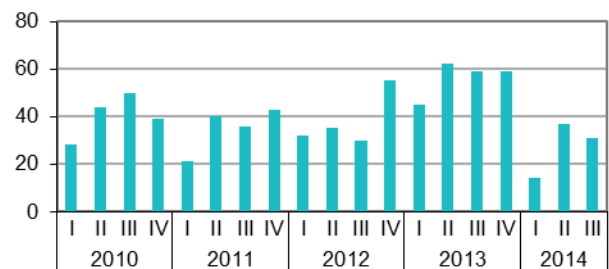
Statline: [Informatie en communicatie; omzetontwikkeling](#)

Aantal faillissementen licht gedaald

Ook uit het dalend aantal faillissementen blijkt dat het beter gaat in de IT-dienstverlening. In het derde kwartaal van 2014 gingen er 31 bedrijven failliet. Dat waren er 6 minder dan een kwartaal eerder.

Vergeleken met 2013 is het aantal faillissementen uitzonderlijk laag. Toen gingen er per kwartaal gemiddeld 56 bedrijven over de kop. De gerealiseerde omzetgroei in de afgelopen kwartalen maakt dat het ondernemers in de IT-dienstverlening in 2014 beter lukt om het hoofd boven water te houden.

Uitgesproken faillissementen IT-dienstverlening

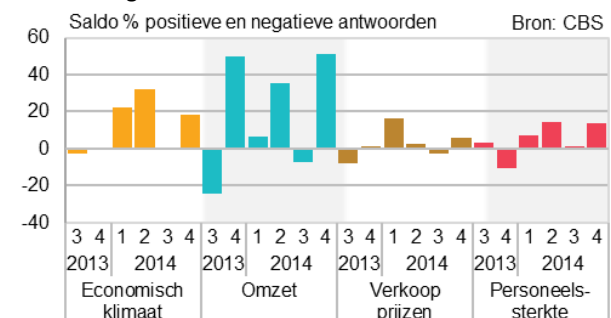
Bron: CBS

Statline: [uitgesproken faillissementen](#)

Verwachtingen IT-dienstverleners positief

IT-dienstverleners zijn positief gestemd over het vierde kwartaal van 2014. Voorgaand kwartaal waren ondernemers in de IT-branche een stuk negatiever gestemd. Per saldo heeft ruim 18 procent van de ondernemers positieve verwachtingen over het economisch klimaat in het vierde kwartaal. De omzetontwikkeling in de IT-dienstverlening kent een duidelijk seizoenpatroon met een sterk vierde kwartaal. Een ruime meerderheid van de ondernemers denkt dan ook dat de omzet zal stijgen aan het eind van het jaar. Per saldo verwacht 6 procent van de ondernemers de prijzen te verhogen in het vierde kwartaal, vorig kwartaal was dit saldo nog negatief. Ondernemers zijn ook optimistischer over de werkgelegenheid; per saldo denkt een kleine 14 procent meer personeel in te kunnen zetten.

Verwachtingen IT-dienstverleners

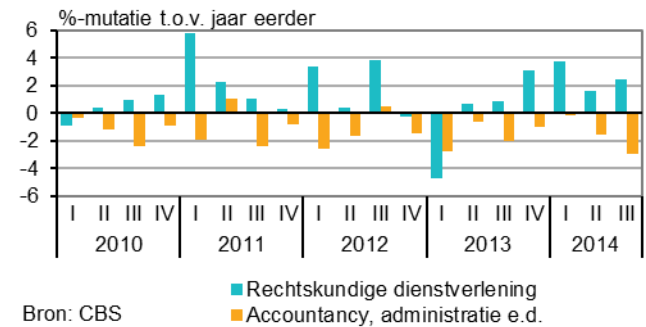
Statline: [Conjuntuurenquête Nederland](#)

Juridische en administratieve dienstverlening

Omzetstijging rechtskundige dienstverlening zet door

De rechtskundige dienstverleners hebben een omzetgroei gerealiseerd van 2,5 procent ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar. Met de administratieve dienstverleners ging het minder goed. Voor het achtste kwartaal op rij daalde de omzet van accountants en overige boekhoudkundige dienstverleners. Met een omzetzaling van 3 procent bereikte het omzetsniveau van de branche een nieuw dieptepunt. De omzet van de juridische en administratieve dienstverleners als geheel daalde met 1 procent.

Omzetontwikkeling juridische en administratieve diensten

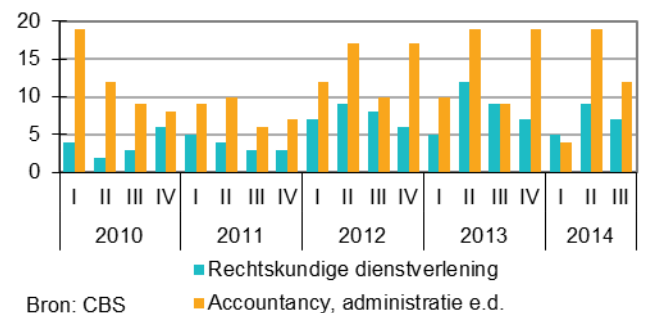

Bron: CBS
 Statline: [Zakelijke dienstverlening; omzetontwikkeling](#)

Minder uitgesproken faillissementen

Het aantal uitgesproken faillissementen onder de juridische en administratieve dienstverleners is dit kwartaal afgenomen naar 19 ten opzichte van 28 in het tweede kwartaal. De grootste daling was merkbaar bij de accountants. Terwijl de branche het nog altijd moeilijk heeft, gingen er toch aanzienlijk minder bedrijven over de kop. Bij de rechtskundige dienstverleners werden er 2 faillissementen minder uitgesproken dan een kwartaal eerder.

Uitgesproken faillissementen juridische en administratieve diensten

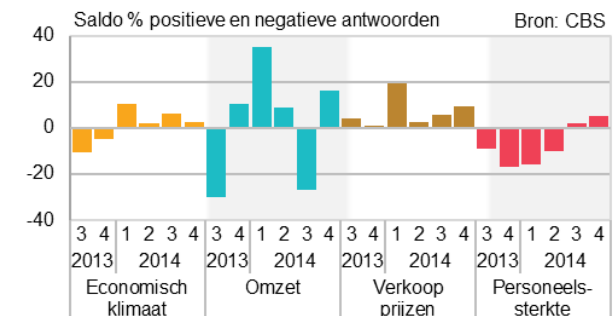

Bron: CBS
 Statline: [Uitgesproken faillissementen](#)

Ondernemers optimistisch gestemd

De verwachtingen van de juridische en administratieve dienstverleners zijn een stuk optimistischer voor het vierde kwartaal. Per saldo verwacht ruim 16 procent meer omzet te halen in het vierde kwartaal. Ook in 2013 werd voor het vierde kwartaal per saldo meer omzet voorzien, maar dit gold toen voor minder ondernemers. Over het economisch klimaat in het vierde kwartaal is een kleine meerderheid van de ondernemers optimistisch gestemd. Dit geldt ook voor de werkgelegenheid. Dit is het tweede kwartaal op rij waarin per saldo meer ondernemers personeel denken aan te trekken. Ten slotte verwacht per saldo 9,5 procent van de ondernemers hogere verkoopprijzen in rekening te brengen. Dit is weer wat meer dan in voorgaande twee kwartalen.

Verwachtingen juridische en administratieve diensten

Bron: CBS
 Statline: [Conjunctuurenquête Nederland](#)

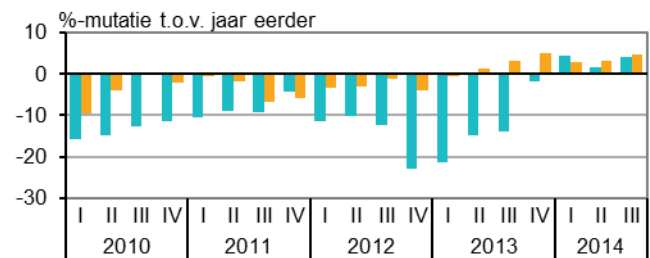
Architecten- en ingenieursbureaus

Opnieuw omzetstijging architecten en ingenieurs

De omzet van de architectenbureaus is in het derde kwartaal van 2014 met 4 procent gestegen ten opzichte van een jaar eerder. Dit is het derde kwartaal met omzetgroei na vijf jaren waarin de omzet afnam. De stijging was aanzienlijk groter dan in het tweede kwartaal. Toen steeg de omzet met 1,5 procent.

Ook de ingenieurs deden goede zaken. Zij behaalden 4,7 procent omzetgroei ten opzichte van een jaar eerder. Voor de ingenieurs is dit al het zesde kwartaal op rij waarin de omzet steeg.

Omzetontwikkeling architecten- en ingenieursbureaus

Bron: CBS Architectenbureaus Ingenieursbureaus

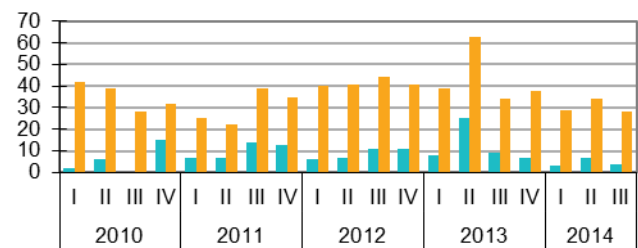
Statline: Zakelijke dienstverlening; omzetontwikkeling

Daling aantal faillissementen

Ook uit het aantal faillissementen blijkt dat het iets beter gaat met de architecten. In het derde kwartaal gingen er 4 architectenbureaus failliet. Dat zijn er 3 minder dan vorig kwartaal. In 2014 gingen er vooralsnog veel minder architectenbureaus failliet dan in 2013.

Dezelfde trend is ook te zien bij de ingenieursbureaus. In het derde kwartaal gingen er 28 ingenieursbureaus failliet. Dit aantal ligt een stuk lager dan in 2013, toen er in de ingenieursbranche gemiddeld meer dan 40 bedrijven per kwartaal over de kop gingen.

Uitgesproken faillissementen architecten- en ingenieursbureaus

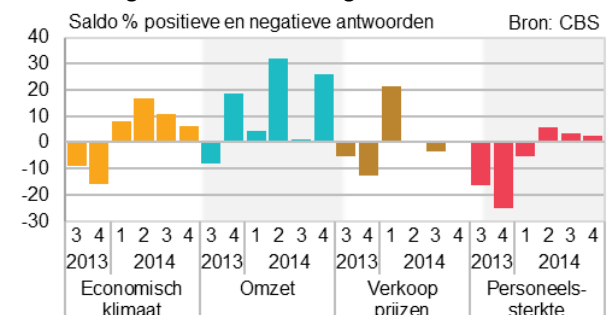
Bron: CBS Architectenbureaus Ingenieursbureaus

Statline: uitgesproken faillissementen

Verwachtingen architecten en ingenieurs getemperd

De architecten en ingenieurs zijn positiever gestemd over de omzet in het vierde kwartaal dan ze over het derde kwartaal waren. Per saldo verwacht ruim 25 procent van de ondernemers dat de omzet toeneemt. Dit is vanwege het seizoenspatroon gebruikelijk in het vierde kwartaal. Over het economisch klimaat en de werkgelegenheid zijn de ondernemers iets minder positief gestemd dan voorgaand kwartaal. Per saldo is ruim 6 procent van de ondernemers optimistisch gestemd over het economisch klimaat en bijna 3 procent over de personeelssterkte. Per saldo verwachten architecten en ingenieurs geen prijsveranderingen.

Verwachtingen architecten- en ingenieursbureaus

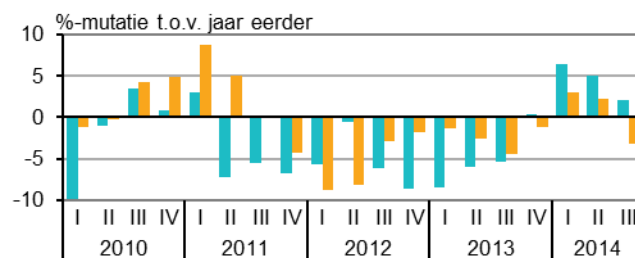
Statline: Conjunctuurenquête Nederland

Reclame- en marktonderzoekbureaus

Opleving markt- en opinieonderzoek was van korte duur

De omzet van de reclamebranche steeg in het derde kwartaal van 2014 met ruim 2 procent. Na een lange periode van omzetzakeringen is dit de derde omzetstijging op rij. Wel is de stijging dit kwartaal aanzienlijk lager dan in voorgaande twee kwartalen. De omzet van de markt- en opinieonderzoekbureaus is in het derde kwartaal met ruim 3 procent gedaald. De opleving van deze branche in de eerste helft van dit jaar heeft niet doorgezet.

Omzontwikkeling reclamewezen en marktonderzoek

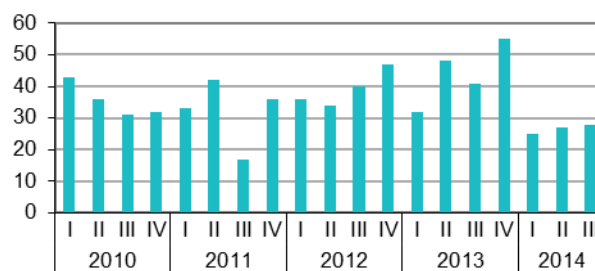
Bron: CBS

Statline: [Zakelijke dienstverlening; omzontwikkeling](#)

Aantal faillissementen blijft laag in derde kwartaal

In het derde kwartaal gingen er ongeveer evenveel bedrijven in de reclame- en marktonderzoekbranche failliet als een kwartaal eerder. Toch is het aantal bedrijven dat in het derde kwartaal over de kop ging fors lager dan in voorgaande jaren. In 2013 stond de teller na 2 kwartalen al op 80, in 2014 werd dit aantal pas na 3 kwartalen bereikt.

Uitgesproken faillissementen reclamewezen en marktonderzoek

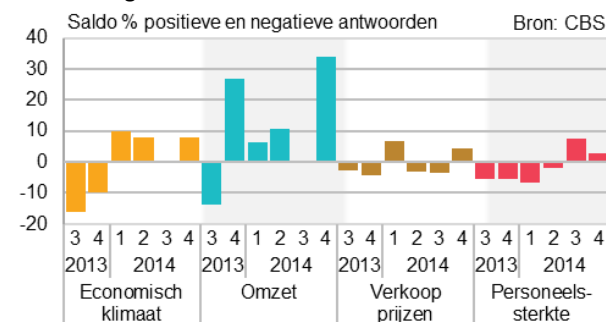
Bron: CBS

Statline: [uitgesproken faillissementen](#)

Ondernemers reclame- en marktonderzoekbranche positief gestemd

Ondernemers in de reclame- en marktonderzoekbranche zijn op alle vlakken positief gestemd over het vierde kwartaal van 2014. Wat betreft het economisch klimaat verwacht per saldo 8 procent een verbetering in het vierde kwartaal. Qua omzet verwacht per saldo ruim 30 procent verbetering, maar hierbij geldt dat het vierde kwartaal voor de reclame- en marktonderzoekbranche altijd verreweg het beste kwartaal is. Per saldo verwacht ruim 4 procent hogere afzetprijzen te berekenen in het vierde kwartaal. Een kleine meerderheid voorziet meer personeel in te zetten.

Verwachtingen reclamewezen en marktonderzoek

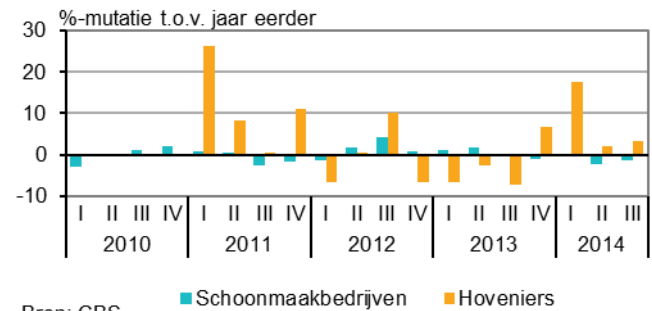
Statline: [Conjunctuurenquête Nederland](#)

Schoonmaakbedrijven en hoveniers

Schoonmaakbranche herstelt niet

In het derde kwartaal van 2014 daalde de omzet in de schoonmaakbranche met 1,5 procent ten opzichte van een jaar eerder. Dit is het vijfde kwartaal op rij met een omzetzakking. De industriële reiniging presteerde met een omzetzakking van 1,7 procent het slechtst. De omzet van de interieurreiniging daalde ook. De afname bedroeg 1,4 procent. De hoveniersbranche bleef het daarentegen goed doen. In het derde kwartaal realiseerden de hoveniers een omzetgroei van 3,2 procent ten opzichte van een jaar eerder. Dit is het vierde kwartaal op rij dat de hoveniers een omzetstijging boekten.

Omzetontwikkeling schoonmaakbedrijven en hoveniers

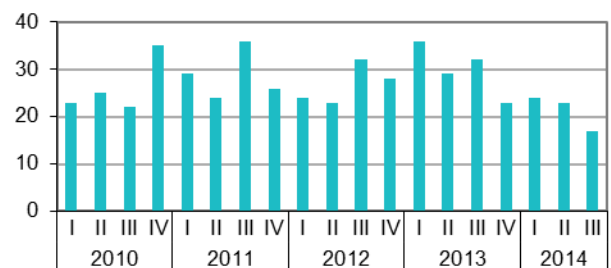
Bron: CBS

Statline: Zakelijke dienstverlening; omzetontwikkeling

Aantal faillissementen neemt af

In het derde kwartaal van 2014 zijn er 17 bedrijven failliet gegaan. Dit zijn 5 faillissementen minder dan een kwartaal eerder. Ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar werden er nu aanzienlijk minder bedrijven failliet verklaard, namelijk 47 procent minder. In de interieurreiniging zijn de meeste bedrijven failliet gegaan, 13 bedrijven in het derde kwartaal. De overige faillissementen zijn uitgesproken bij de hoveniers.

Uitgesproken faillissementen schoonmaakbedrijven, hoveniers e.d.

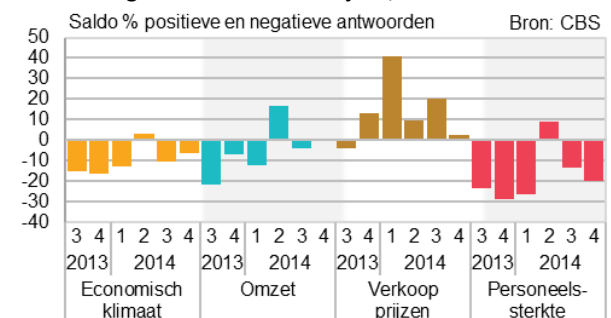
Bron: CBS

Statline: uitgesproken faillissementen

Ondernemers negatief over het vierde kwartaal

De ondernemers in de schoonmaak-en hoveniersbranche zijn overwegend pessimistisch gestemd over het vierde kwartaal, maar deels ook minder pessimistisch dan een kwartaal eerder. Per saldo verwacht 6 procent een verslechtering van het economisch klimaat. Ook over de werkgelegenheid zijn de verwachtingen verslechterd; meer ondernemers verwachten dit kwartaal geen groei van hun personeelsbestand vergeleken met een kwartaal eerder. Verder verwacht per saldo een kleine meerderheid dat de omzet niet zal toenemen. Wel verwacht per saldo bijna 3 procent van de ondernemers de prijzen te verhogen. Dit is een forse afname ten opzichte van het vorige kwartaal.

Verwachtingen schoonmaakbedrijven, hoveniers e.d.

Statline: Conjectuurenquête Nederland

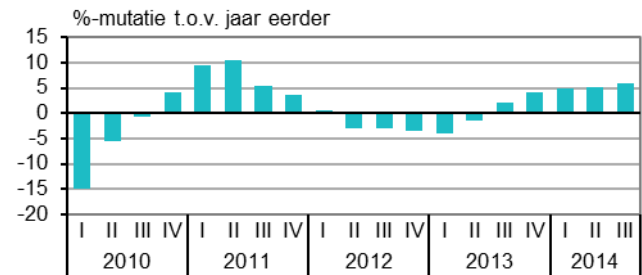
Uitzendbranche en arbeidsbemiddeling

Omzetgroei uitzendbranche versnelt in derde kwartaal

In het derde kwartaal van 2014 steeg de omzet bij de arbeidsbemiddeling, uitzendbureaus en personeelsbeheer met 5,9 procent ten opzichte van hetzelfde kwartaal een jaar eerder. Dit is het vijfde kwartaal op rij waarin de omzet steeg en bovendien werden de omzetstijgingen elk kwartaal groter. Sinds het tweede kwartaal van 2011 is de omzetgroei ten opzichte van het jaar ervoor niet zo groot geweest als nu.

De vraag naar flexwerkers in langlopende uitzendcontracten zorgde voor een groot deel van de omzetgroei in de branche. Het aantal banen in de uitzendbranche is ook gegroeid in het derde kwartaal.

Omzetontwikkeling uitzendbureaus en arbeidsbemiddeling

Bron: CBS

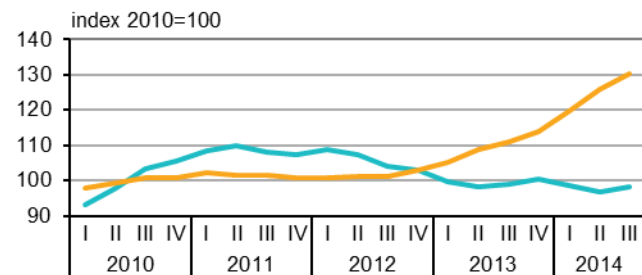
Statline: Zakelijke dienstverlening; omzetontwikkeling

Meer vraag naar detachering en payrolling

Het totaal aantal uitzenduren steeg in het derde kwartaal seizoengecorrigeerd met 2,5 procent ten opzichte van het kwartaal ervoor. Net als in de afgelopen twee jaar steeg vooral de vraag naar langlopende uitzendcontracten in de vorm van detachering en payrolling (fase B en C); de stijging betrof dit kwartaal 3,5 procent. Het aantal uitzenduren in kortlopende contracten (fase A¹) steeg in het derde kwartaal van 2014 met 1,4 procent ten opzichte van het kwartaal daarvoor.

¹) Het basiscontract zonder uitzendbeding staat bekend als "fase A" en telt maximaal 78 weken. Uitzenduren in fase B en C zijn in de vorm van langere contracten waarbij de uitzendkrachten voor bepaalde respectievelijk onbepaalde tijd in dienst zijn van het uitzendbureau.

Seizoengecorrigeerde indexcijfers van de uitzenduren

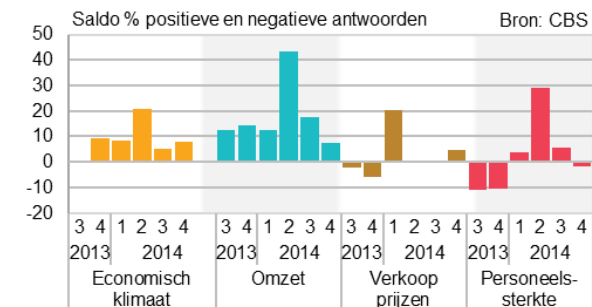
Bron: CBS

Statline: Uitzendbureaus en arbeidsbemiddeling; ontwikkeling omzet en uren

Ondernemers gematigd positief

Ondernemers in de uitzendbranche zijn gematigd positief over het vierde kwartaal van 2014. Per saldo verwacht bijna 8 procent dat het economisch klimaat in het vierde kwartaal verbetert, vorig kwartaal was dit nog 5 procent. Vergeleken met vorig kwartaal verwachten minder ondernemers dat de omzet zal toenemen, maar het aantal optimistisch gestemden is nog altijd groter dan het aantal pessimistisch gestemden. Het saldo ondernemers dat verwacht komend kwartaal de prijzen te zullen verhogen is 5 procent. Ten slotte zijn er net iets meer ondernemers die een verslechtering van de werkgelegenheid voorzien dan ondernemers die verwachten meer personeel in dienst te zullen nemen.

Verwachtingen uitzendbureaus en arbeidsbemiddeling

Statline: Conjunctuurenquête Nederland

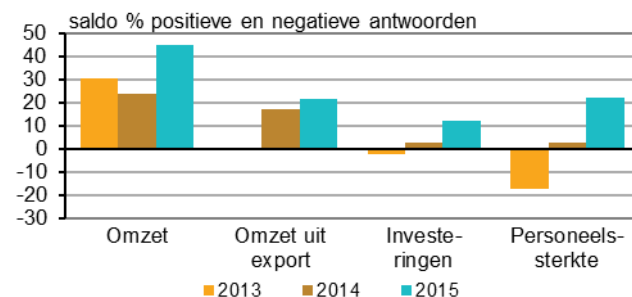

Uitgelicht

Ondernemers in de IT-en informatiedienstverlening positief over 2015

Ondernemers in de IT- en informatiedienstverlening zijn veel positiever over 2015 dan ze destijds over voorgaande jaren waren. Per saldo verwacht 45 procent van de ondernemers meer omzet te zullen realiseren in 2015. Daarbij verwachten de ondernemers dat ook de omzet uit het buitenland zal toenemen; per saldo betreft dit bijna 22 procent. Ondernemers zien ook meer kansen om te investeren in 2015. Het aandeel van de ondernemers dat verwacht meer te investeren is groter dan het aandeel dat verwacht minder te zullen investeren. Ook over de werkgelegenheid zijn ondernemers in de IT-en informatiedienstverlening erg positief. Ruim 30 procent van de ondernemers verwacht dat de personeelssterkte zal toenemen. Omdat slechts 8 procent een afname verwacht, komt het saldo op ruim 20 procent uit.

Verwachtingen IT- en informatiedienstverleners voor 2015

Bron: CBS, EIB, KvK, MKB Nederland, VNO-NCW

Statline: [Conjunctuurenquête Nederland; kwartaal](#)

Opmerkingen betreffende deze publicatie

- Deze publicatie is samengesteld op basis van cijfers zoals die op 11 december 2014 beschikbaar waren. Mogelijk zijn er op het moment van lezen actuelere cijfers beschikbaar, deze kunt u vinden via de links onder de grafieken.
- De cijfers zijn doorgaans niet gecorrigeerd voor seizoensinvloeden. Indien dit wel het geval is staat dit aangegeven in de tekst/grafiek.

Colofon

Tekst sector bedrijfsstatistieken Den Haag (EBD)

Datum 11 december 2014

Meer informatie

CBS Infoservice: [infoservice online](#)
Telefonisch (09.00-17.00): 088 5707070

Media:
CBS Persdienst: persdienst@cbs.nl
Telefonisch: 070 3374444